

КОДЕКС НА НОВИНАРИТЕ НА МАКЕДОНИЈА

ПРЕАМБУЛА

СЛОБОДАТА НА МЕДИУМИТЕ Е НЕПРИКОСНОВЕНО ПРАВО.

Мисијата на новинарството се темели врз правото на секој човек да има пристап до информации и идеи, во согласност со Универзалната декларација за човекови права и Уставот на Република Северна Македонија.

Задача и обврска на новинарите е да ги почитуваат вистината и правото на јавноста да биде навремено и точно информирана. Одговорноста на новинарот кон јавноста има предност пред обврските кон работодавачите или која било власт.

Новинарот го штити јавниот интерес. Јавен интерес е објавување на сите информации што ќе им помогнат на граѓаните да формираат мислење и да донесат став за настани и појави во општеството, а особено кога тие се однесуваат на безбедноста, здравјето, јавната отчетност, вршењето јавни функции и заштита на правата. Новинарот треба да прави разлика помеѓу јавниот интерес и интересот на јавноста.

Новинарите се обврзуваат да ги почитуваат човековите права, етичките и професионалните стандарди, вклучувајќи:

- независно прибирање и споделување информации;
- вистинито и точно пренесување информации;
- правичност и избалансираност;
- право на коментар како новинарски жанр;

Новинарите вршат јавна дејност. Ја разбираат потребата за одговорно однесување и ќе ги негуваат културата на говор и етиката.

Новинарите ќе ги бранат човековите права, достоинството и слободата на граѓаните, ќе го почитуваат плурализмот на идеи и ќе придонесуваат за унапредување на демократијата, правната држава и јавната отчетност.

Новинарите ќе покажуваат меѓусебна солидарност кон колегите што се придржуваат до одредбите од овој Кодекс, како и до други документи во кои се вградени професионалните и етичките стандарди. Новинарите нема да го користат медиумот за пресметка со колегите.

ОВОЈ КОДЕКС
СЕ ОДНЕСУВА
НА СИТЕ ФОРМИ
НА НОВИНАРСКО
ИЗРАЗУВАЊЕ,
БЕЗ ОГЛЕД НА
МЕДИУМОТ ИЛИ
ТЕХНОЛОШКАТА
ПЛАТФОРМА.

ЧЛЕН 1

Новинарот има право на слободен пристап и одговорно користење на сите извори на информации од јавен интерес. Новинарот треба да објавува точни и проверени информации, нема да прикрива суштински податоци и да фалсификува документи.

Прикривањето факти е еднакво со нивното намерно искривување.

ЧЛЕН 2

Новинарот треба да ја провери точноста на информацијата колку што е тоа можно и од меѓусебно неповрзани извори. Новинарот ќе го именува изворот на информациите, а ако изворот бара да остане анонимен, ќе го заштити. Доколку информацијата има еден извор, не може да се потврди или станува збор за претпоставка, тоа треба да се нагласи.

ЧЛЕН 3

Плагијаторството, фалсификувањето и/или манипулирањето со содржини се спротивни на новинарската етика и се неприфатливи.

ЧЛЕН 4

Новинарот има обврска да овозможи фер и навремено објавување демант или исправка што може значително да влијае врз објавената содржина, односно секогаш кога станува збор за изнесени факти што се очигледно неточни.

ЧЛЕН 5

Новинарот има обврска секоја измена на веќе објавена содржина да ја означи јасно и без одлагање. Исправките треба да бидат лесно видливи и директно поврзани со основната информација.

ЧЛЕН 6

Новинарот треба да прави разлика меѓу фактите и мислењата, меѓу веста и коментарот. Насловот и визуелизацијата треба да ја одразуваат содржината на новинарскиот производ.

ЧЛЕН 7

Новинарот не смее да ја злоупотребува својата професионална позиција за лична корист. Подароците, услугите, паричните надоместоци, патувања, привилегии, вработувања или какви било поволности што може да влијаат врз неговата независност или да создадат перцепција за пристрасност, се неприфатливи. Тргувањето со влијание, корупцијата, изнудата и конфликтот на интереси се спротивни на новинарската етика. При потенцијален судир на интереси, новинарот има обврска за транспарентност кон јавноста.

ЧЛЕН 8

Новинарската содржина мора да биде јасно разграничена од рекламна или спонзорирана содржина, за јавноста да не се доведе во заблуда.

ЧЛЕН 9

Новинарот ќе ја почитува приватноста на личноста, освен кога тоа е од јавен интерес.

ЧЛЕН 10

Известувањето за несреќи, трагедии, војни, болести, лични страдања и други чувствителни теми, мора да биде ослободено од сензационализам. Новинарот треба да информира со емпатија и со почитување на достоинството на засегнатите лица.

ЧЛЕН 11

Известувањето за самоубиства и обиди за самоубиства не смее да води кон детални описи и споделување експлицитни фотографии и видеоматеријали.

ЧЛЕН 12

Новинарот е должен да ги почитува правата, достоинството и најдобриот интерес на децата, лицата со попреченост и другите ранливи групи граѓани. Децата и лицата со ограничена способност за расудување не смеат да се интервјуираат, фотографираат, снимаат или да се објавуваат содржини поврзани со нив, без согласност од родител/старател, освен кога тоа не нанесува штета и станува збор за јавен интерес.

ЧЛЕН 13

При известување за кривични дела и за судски постапки, новинарот ќе ја почитува презумпцијата на невиност и никого нема да прогласи за виновен пред тоа да го направи судот.

ЧЛЕН 14

Новинарот нема да создава или да преработува содржини што ги загрозуваат човековите права и слободи. Не смее да користи говор на омраза, ниту да поттикнува насилство или дискриминација по која било основа.

ЧЛЕН 15

Новинарот треба непристрасно да известува за политички прашања, вклучително и за избори, што не значи само привиден баланс, туку и фер претставување на релевантни факти и ставови.

Новинарот не смее да ја користи својата професија за лична политичка промоција, промоција на политички и бизнис-елити, ниту да учествува во активности што можат да го доведат во директен судир на интереси.

Секоја форма на политичко рекламирање или спонзорирана содржина мора јасно да биде означена.

ЧЛЕН 16

Создавањето новинарска содржина со вештачка интелигенција мора да биде јасно означено. Новинарот е целосно одговорен за точноста на информациите и интегритетот на медиумскиот производ.

Неприфатливо е користење вештачка интелигенција за создавање или ширење лажни, манипулативни или суштински изменети содржини, кои можат да ја доведат јавноста во заблуда. Новинарскиот производ не смее да претставува целосно генерирана содржина од вештачка интелигенција.

ЧЛЕН 17

Објавувањето новинарски содржини обезбедени со тајно снимање не е дозволено, освен ако информацијата не може да се обезбеди на друг начин и за тоа постои јавен интерес.

ЧЛЕН 18

Новинарот има право да одбие работна задача доколку е во спротивност со принципите на овој Кодекс.

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Новинарите што работат во согласност со овој Кодекс, ја уживаат поддршката на својата медиумска кука и на својата професионална организација.

За почитувањето на одредбите од Кодексот се грижат новинарските и медиумските саморегулаторни тела.

KODI I GAZETARËVE TË MAQEDONISË

PREAMBULA

LIRIA E MEDIAVE ËSHTË E DREJTË E PACENUESHME.

Misioni i gazetarisë mbështetet në të drejtën e çdo njeriu për të pasur qasje në informata dhe ide, në përputhje me Deklaratën Universale për të Drejtat e Njeriut dhe Kushtetutën e Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Detyrë dhe obligim i gazetarëve është të respektojnë të vërtetën dhe të drejtën e publikut për t’u informuar në kohë dhe saktë. Përgjegjësia e gazetarit ndaj publikut ka përparësi ndaj detyrimeve ndaj punëdhënësit ose çdo autoriteti tjetër.

Gazetari mbron interesin publik. Interes publik është publikimi i të gjitha informatave që do t’u ndihmojnë qytetarëve të formojnë mendim dhe të marrin qëndrim për ngjarjet dhe dukuritë në shoqëri, e veçanërisht kur ato kanë të bëjnë me sigurinë, shëndetin, llogaridhënien publike, ushtrimin e funksioneve publike dhe mbrojtjen e të drejtave. Gazetari duhet të bëjë dallim ndërmjet interesit publik dhe interesit të publikut.

Gazetarët obligohen të respektojnë të drejtat e njeriut, standardet etike dhe profesionale, duke përfshirë:

- mbledhjen dhe shpërndarjen e pavarur të informatave;
- transmetimin e vërtetë dhe të saktë të informatave;
- drejtësinë dhe balancimin;
- të drejtën për koment si zhanër gazetaresk.

Gazetarët ushtrojnë veprimtari publike. Ata e kuptojnë nevojën për sjellje të përgjegjshme dhe do të kultivojnë kulturën e komunikimit dhe etikën.

Gazetarët do të mbrojnë të drejtat e njeriut, dinjitetin dhe lirinë e qytetarëve, do të respektojnë pluralizmin e ideve dhe do të kontribuojnë në avancimin e demokracisë, shtetit juridik dhe llogaridhënies publike.

Gazetarët do të tregojnë solidaritet të ndërsjellë ndaj kolegëve që i përmbahen dispozitave të këtij Kodi, si dhe dokumenteve të tjera në të cilat janë të inkorporuara standardet profesionale dhe etike. Gazetarët nuk do ta përdorin median për përplasje apo larje hesapesh me kolegët.

KY KOD ZBATOHEP PËR TË GJITHA FORMAT E SHPREHJES GAZETARESKE, PA MARRË PARASYSH MEDIUMIN OSE PLATFORMËN TEKNOLOGJIKE.

NENI 1

Gazetari ka të drejtë për qasje të lirë dhe përdorim të përgjegjshëm të të gjitha burimeve të informatave me interes publik. Gazetari duhet të publikojë informata të sakta dhe të verifikuara, nuk duhet të fshehtë të dhëna thelbësore dhe as të falsifikojë dokumente. Fshehja e fakteve është e barabartë me shtrembërimin e tyre të qëllimshëm.

NENI 2

Gazetari duhet të verifikojë saktësinë e informatës sa më shumë që është e mundur dhe nga burime të pavarura mes vete. Gazetari do ta emërtojë burimin e informacionit, ndërsa nëse burimi kërkon të mbetet anonim do ta mbrojë. Nëse informata ka vetëm një burim, nuk mund të konfirmohet ose është supozim, kjo duhet të theksohet.

NENI 3

Plagjiatura, falsifikimi dhe/ose manipulimi me përmbajtje janë në kundërshtim me etikën gazetareske dhe janë të papranueshme.

NENI 4

Gazetari ka detyrim të mundësojë publikimin e drejtë dhe në kohë të përgënjeshtremeve ose korrigjimeve që mund të ndikojë ndjeshëm në përmbajtjen e publikuar, respektivisht në çdo rast kur bëhet fjalë për fakte të publikuara që janë dukshëm të pasakta.

NENI 5

Gazetari ka detyrim që çdo ndryshim në përmbajtjen e publikuar ta shënojë qartë dhe pa vonesë. Korrigjimet duhet të jenë lehtësisht të dukshme dhe të lidhura drejtpërdrejt me informacionin bazë.

NENI 6

Gazetari duhet të bëjë dallim ndërmjet fakteve dhe opinioneve, ndërmjet lajmit dhe komentit. Titulli dhe paraqitja vizuale duhet ta pasqyrojnë përmbajtjen e produktit gazetaresk.

NENI 7

Gazetari nuk guxon të keqpërdorë pozitën profesionale për përfitim personal. Dhuratat, shërbimet, kompensimet financiare, udhëtimet, privilegjet, punësimet ose çfarëdo përfitimi tjetër që mund të ndikojë në pavarësinë e gazetarit ose të krijojë perceptim të njëanshmërisë, janë të papranueshme. Tregtimi me ndikim, korrupsioni, zhvatja dhe konflikti i interesit janë në kundërshtim me etikën gazetareske. Në rast të një konflikti të mundshëm interesi, gazetari ka detyrim të jetë transparent ndaj publikut.

NENI 8

Përmbajtja gazetareske duhet të jetë qartë e ndarë nga përmbajtja reklamuese ose e sponsorizuar, në mënyrë që publiku të mos vihet në lajthitje.

NENI 9

Gazetari duhet të respektojë privatësinë e individit, përveç rasteve kur ekziston interes publik.

NENI 10

Raportimi për aksidente, tragjedi, luftëra, sëmundje, vuajtje personale dhe tema të tjera të ndjeshme duhet të jetë i liru nga sensacionalizmi. Gazetari duhet të informojë me empati dhe duke respektuar dinjitetin e personave të prekur.

NENI 11

Raportimi për vetëvrasje dhe tentativa për vetëvrasje nuk duhet të përfshijë përshkrime të detajuara apo fotografi dhe video eksplicite.

NENI 12

Gazetari është i detyruar të respektojë të drejtat, dinjitetin dhe interesin më të mirë të fëmijëve, personave me aftësi të kufizuara dhe grupeve të tjera të cenueshme. Fëmijët dhe personat me aftësi të kufizuara në gjykim nuk duhet të intervistohen, fotografohen, incizohen apo të publikohen përmbajtje që lidhen me ta, pa pëlqimin e prindit/kujdestarit, përveç rasteve kur kjo nuk shkakton dëm dhe bëhet fjalë për interes publik.

NENI 13

Në raportimin për vepra penale dhe procedura gjyqësore, gazetari duhet të respektojë prezumimin e pafajësisë dhe nuk do të shpallë askënd fajtor para se këtë ta bëjë gjykata.

NENI 14

Gazetari nuk do të krijojë ose përpunojë përmbajtje që cenojnë të drejtat dhe liritë e njeriut. Nuk duhet të përdorë gjuhë të urrejtjes dhe as të nxisë dhunë ose diskriminim mbi çfarëdo baze.

NENI 15

Gazetari duhet të raportojë në mënyrë të paanshme për çështjet politike, përfshirë zgjedhjet, gjë që nuk nënkupton vetëm balancë formale, por edhe paraqitje të drejtë të fakteve dhe qëndrimeve relevante. Gazetari nuk guxon ta përdorë profesionin e tij për promovim personal politik, për promovimin e elitave politike apo të biznesit, dhe as të marrë pjesë në aktivitete që mund ta vënë në konflikt të drejtpërdrejtë interesi. Çdo formë e reklamimit politik ose e përmbajtjes së sponsorizuar duhet të jetë e shënuar qartë.

NENI 16

Përdorimi i inteligjencës artificiale në krijimin e përmbajtjes gazetareske duhet të shënohet qartë. Gazetari është plotësisht përgjegjës për saktësinë e informatave dhe integritetin e produktit mediatik. Është e papranueshme përdorimi i inteligjencës artificiale për krijimin ose shpërndarjen e përmbajtjeve të rreme, manipuluese ose thelbësisht të ndryshuara, të cilat mund ta vënë publikun në lajthitje. Produkti gazetaresk nuk guxon të përbëhet tërësisht nga përmbajtje e gjeneruar nga intelijenca artificiale.

NENI 17

Publikimi i përmbajtjeve gazetareske të siguruar me incizim të fshehtë nuk lejohet, përveç kur informacioni nuk mund të sigurohet ndryshe dhe ekziston interes publik.

NENI 18

Gazetari ka të drejtë të refuzojë një detyrë pune nëse ajo bie në kundërshtim me parimet e këtij Kodi.

DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

Gazetarët që punojnë në përputhje me këtë Kod gëzojnë mbështetjen e mediumit të tyre dhe të organizatës profesionale. Për respektimin e dispozitave të këtij Kodi kujdesen organet vetërregulluese të gazetarëve dhe mediave.

KODEKS NOVINARA MAKEDONIJE

PREAMBULA

SLOBODA MEDIJA JE NEPOVREDIVO PRAVO.

Misija novinarstva zasniva se na pravu svake osobe na pristup informacijama i idejama, u skladu s Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima i Ustavom Republike Sjeverne Makedonije.

Dužnost je i obaveza novinara da poštuju istinu i pravo javnosti da bude pravovremeno i tačno informisana. Odgovornost novinara prema javnosti ima prednost nad obavezama prema poslodavcu ili bilo kojoj vlasti.

Novinar štiti javni interes. Javni interes je objavljivanje svih informacija koje će pomoći građanima da formiraju mišljenje i zauzmu stav o događajima i pojavama u društvu, posebno kada se odnose na sigurnost, zdravlje, javnu odgovornost, obavljanje javnih funkcija i zaštitu prava. Novinar treba da razlikuje javni interes od interesa javnosti.

Novinari se obavezuju da će poštovati ljudska prava, etičke i profesionalne standarde, uključujući:

- nezavisno prikupljanje i dijeljenje informacija;
- istinit i tačan prenos informacija;
- pravičnost i izbalansiranost;
- pravo na komentar kao novinarski žanr;

Novinari obavljaju javnu službu. Razumiju potrebu za odgovornim ponašanjem i njegovat će kulturu govora i etiku.

Novinari će braniti ljudska prava, dostojanstvo i slobodu građana, poštovati pluralizam ideja i doprinositi unapređenju demokratije, vladavine prava i javne odgovornosti.

Novinari će pokazati međusobnu solidarnost prema kolegama koji se pridržavaju odredbi ovog Kodeksa, kao i drugih dokumenata koji sadrže profesionalne i etičke standarde. Novinari neće koristiti medije za obračun s kolegama.

OVAJ KODEKS SE
PRIMJENJUJE
NA SVE OBLIKE
NOVINARSKOG
IZRAŽAVANJA, BEZ
OBZIRA NA MEDIJ
ILI TEHNOLOŠKU
PLATFORMU.

ČLAN 1

Novinar ima pravo na slobodan pristup i odgovorno korištenje svih izvora informacija od javnog interesa. Novinar treba objavljivati tačne i provjerene informacije, a ne skrivati važne podatke ili falsifikovati dokumente.

Prikrivanje činjenica je ravno namjernom iskrivljavanju istih.

ČLAN 2

Novinar bi trebao provjeriti tačnost informacija koliko god je to moguće iz međusobno nepovezanih izvora. Novinar će navesti izvor informacije, a ako izvor zatraži da ostane anoniman, zaštitit će ga. Ukoliko informacija ima samo jedan izvor, ne može se potvrditi ili je pretpostavka, to treba naglasiti.

ČLAN 3

Plagijat, falsifikovanje i/ili manipulacija sadržajem su u suprotnosti s novinarskom etikom i neprihvatljivi.

ČLAN 4

Novinar je dužan osigurati pravedno i pravovremeno objavljivanje demantija ili ispravke koja može značajno utjecati na objavljeni sadržaj, odnosno kad god se radi o činjenicama koje su očigledno netačne.

ČLAN 5

Novinar je dužan jasno i pravovremeno naznačiti sve promjene već objavljenog sadržaja. Ispravke trebaju biti lako vidljive i direktno povezane s osnovnim informacijama.

ČLAN 6

Novinar treba da razlikuje činjenice od mišljenja, vijesti od komentara. Naslov i vizualizacija trebaju odražavati sadržaj novinarskog proizvoda.

ČLAN 7

Novinar ne smije zloupotrebljavati svoj profesionalni položaj za ličnu korist. Pokloni, usluge, novčana naknada, putovanja, privilegije, zaposlenje ili bilo koje druge beneficije koje mogu uticati na njegovu ili njenu nezavisnost ili stvoriti privid pristrasnosti su neprihvatljive.

Trgovina utjecajem, korupcija, iznuda i sukob interesa suprotni su novinarskoj etici. U slučaju potencijalnog sukoba interesa, novinar je dužan biti transparentan prema javnosti.

ČLAN 8

Novinarski sadržaj mora se jasno razlikovati od reklamnog ili sponzoriranog sadržaja kako bi se izbjeglo obmanjivanje javnosti.

ČLAN 9

Novinar je dužan poštovati privatnost pojedinaca, osim kada je to u javnom interesu.

ČLAN 10

Izveštavanje o nesrećama, tragedijama, ratovima, bolestima, ličnoj patnji i drugim osjetljivim temama mora biti oslobođeno senzacionalizma. Novinar treba informirati s empatijom i uz dužno poštovanje dostojanstva pogođenih osoba.

ČLAN 11

Izveštavanje o samoubistvima i pokušajima samoubistva ne bi trebalo da dovodi do detaljnih opisa i dijeljenja eksplicitnih fotografija i video zapisa.

ČLAN 12

Novinar je dužan poštovati prava, dostojanstvo i najbolje interese djece, osoba s invaliditetom i drugih ranjivih grupa građana.

Djeca i osobe sa ograničenom sposobnošću rasuđivanja ne smiju biti intervjuisani, fotografisani, snimani, niti se sadržaj koji se na njih odnosi smije objavljivati bez saglasnosti njihovih roditelja ili staratelja, osim kada to ne uzrokuje štetu i kada je to u javnom interesu.

ČLAN 13

Prilikom izveštavanja o krivičnim djelima i sudskim postupcima, novinar je dužan poštovati presumpciju nevinosti i ne smije nikoga proglasiti krivim prije nego što to učini sud.

ČLAN 14

Novinar ne smije kreirati ili uređivati sadržaj koji ugrožava ljudska prava i slobode. Ne smije koristiti govor mržnje, niti podsticati nasilje ili diskriminaciju na bilo kojoj osnovi.

ČLAN 15

Novinar je obavezan nepristrasno izveštavati o političkim pitanjima, uključujući i izbore, što podrazumijeva ne samo prividnu ravnotežu, već i pravedno predstavljanje relevantnih činjenica i stavova.

Novinar ne smije koristiti svoju profesiju za ličnu političku afirmaciju, promociju političkih i poslovnih elita, niti da učestvuje u aktivnostima koje ga mogu dovesti u direktan sukob interesa.

Svaki oblik političkog oglašavanja ili sponzoriranog sadržaja mora biti jasno označen.

ČLAN 16

Kreiranje novinarskog sadržaja korištenjem vještačke inteligencije mora biti jasno označeno. Novinar je u potpunosti odgovoran za tačnost informacija i integritet medijskog proizvoda.

Neprihvatljivo je koristiti vještačku inteligenciju za stvaranje ili širenje lažnog, manipulativnog ili značajno izmijenjenog sadržaja koji može obmanuti javnost. Novinarski proizvod ne smije biti u potpunosti generiran vještačkom inteligencijom.

ČLAN 17

Objavljivanje novinarskog sadržaja dobijenog tajnim snimanjem nije dozvoljeno, osim ukoliko se informacija ne može dobiti na drugi način i ako za to postoji javni interes.

ČLAN 18

Novinar ima pravo odbiti radni zadatak ako je on u suprotnosti s načelima ovog Kodeksa.

ZAVRŠNE ODREDBE

Novinari koji rade u skladu s ovim Kodeksom uživaju podršku svoje medijske kuće i svoje profesionalne organizacije.

Novinarska i medijska samoregulatorna tijela osiguravaju poštivanje odredbi Kodeksa.

CODE OF JOURNALISTS OF MACEDONIA

PREAMBLE

FREEDOM OF THE MEDIA IS AN INVOLABLE RIGHT.

The mission of journalism is founded on the right of every person to have access to information and ideas, in accordance with the Universal Declaration of Human Rights and the Constitution of the Republic of North Macedonia.

Journalists have the task and obligation to respect the truth and the right of the public to be timely and accurately informed. A journalist's responsibility to the public takes precedence over obligations to employers or any authority.

Journalists protect public interest. Public interest is the publication of all information that will help citizens form an opinion and take a stance on events and phenomena in society, especially when they relate to safety, health, public accountability, the exercise of public functions and rights protection. Journalists should make a distinction between the public interest and the interest of the public.

Journalists commit to respecting human rights, ethical and professional standards, including:

- independent information gathering and sharing;
- truthful and accurate communication of information;
- fairness and balance;
- the right to commentary as a journalism genre;

Journalists perform a public service. They understand the need for responsible behavior and shall foster speech culture and ethics.

Journalists shall defend human rights, the dignity and freedom of citizens, respect the pluralism of ideas and contribute to the advancement of democracy, the rule of law and public accountability.

Journalists shall show mutual solidarity towards colleagues who adhere to the provisions of this Code, as well as other documents that incorporate professional and ethical standards. Journalists shall not use the media to settle scores with colleagues.

THIS CODE APPLIES TO ALL FORMS OF JOURNALISTIC EXPRESSION, REGARDLESS OF THE MEDIA OUTLET OR THE TECHNOLOGICAL PLATFORM.

ARTICLE 1

Journalists have the right to free access and responsible use of all sources of information of public interest. Journalists shall publish accurate and verified information, shall not conceal essential data nor falsify documents. Concealing facts is tantamount to deliberately distorting them.

ARTICLE 2

Journalists shall verify the accuracy of information to the extent possible, and shall do so using sources that are not interrelated. Journalists shall name the source of the information, and if the source requests to remain anonymous, they shall protect it. If the information comes from one source, if it cannot be confirmed, or if it is an assumption, that shall be clearly stated.

ARTICLE 3

Plagiarism, falsification and/or manipulation of content are contrary to journalistic ethics and are unacceptable.

ARTICLE 4

Journalists have an obligation to ensure fair and timely publication of a refutation or correction that may significantly affect the published content, i.e., whenever it comes to presented facts that are clearly incorrect.

ARTICLE 5

Journalists are obligated to clearly and promptly indicate any changes to already published content. Corrections shall be easily visible and directly related to the underlying information.

ARTICLE 6

Journalists shall distinguish between facts and opinions, between news and commentary. The headline and visualization should reflect the content of the journalistic product.

ARTICLE 7

Journalists must not abuse their professional position for personal gain. Gifts, services, monetary compensation, travel, privileges, employment or any other benefits that may affect their independence or create a perception of bias are unacceptable. Influence peddling, corruption, extortion and conflict of interest are contrary to journalistic ethics. In the event of a potential conflict of interest, journalists have the obligation to be transparent to the public.

ARTICLE 8

Journalistic content must be clearly distinguished from advertising or sponsored content, so that the public is not misled.

ARTICLE 9

Journalists shall respect the privacy of the person, except when it is in the public interest.

ARTICLE 10

Reporting on accidents, tragedies, wars, illnesses, personal suffering and other sensitive topics must be free from sensationalism. Journalists shall inform with empathy and respect for the dignity of those affected.

ARTICLE 11

Reporting on suicides and suicide attempts must not lead to detailed descriptions and sharing of explicit photos and videos.

ARTICLE 12

Journalists are obliged to respect the rights, dignity and best interests of children, persons with disabilities and other vulnerable groups of citizens. Children and persons with limited reasoning ability may not be interviewed, photographed, recorded, and content related to them may not be published without the consent of a parent/guardian, except when it does not cause harm and is in the public interest.

ARTICLE 13

When reporting on criminal acts and court proceedings, journalists shall respect the presumption of innocence and shall not declare anyone guilty before the court has done so.

ARTICLE 14

Journalists shall not create or edit content that puts human rights and freedoms at risk. They shall not use hate speech, nor incite violence or discrimination on any basis.

ARTICLE 15

Journalists shall report impartially on political issues, including elections, which entails more than merely maintaining the appearance of balance; it requires the fair presentation of relevant facts and viewpoints. Journalists must not use their profession for personal political promotion, for the promotion of political or business elites, or participate in activities that may place them in a direct conflict of interest. Any form of political advertising or sponsored content must be clearly labeled as such.

ARTICLE 16

Journalistic content created using artificial intelligence must be clearly identified as such. Journalists remain fully responsible for the accuracy of the information and the integrity of the media product. The use of artificial intelligence for the purposes of creating or disseminating false, manipulative, or substantially altered content that may mislead the public is unacceptable. The journalistic product must not consist entirely of content generated by artificial intelligence.

ARTICLE 17

The publication of journalistic content obtained through covert recording is not permitted unless the information cannot be obtained by other means and its publication is in the public interest.

ARTICLE 18

Journalists have the right to decline a work assignment if it is contrary to the principles of this Code.

FINAL PROVISIONS

Journalists who work in accordance with this Code are entitled to the support of their media outlet and their professional organization. Journalistic and media self-regulatory bodies ensure compliance with the provisions of the Code.

MAKEDONIAKERE ŽURNALISTENGORO KODEKSI

PREAMBULA

E MEDIUMENGORO TROMALIPE SI BIPHAGLJARUTNO NIJAMI.

I žurnalistikakiri misia si temelime upro nijami sakone manuše te ovel resibe dži informacie thaj ideje ko haljovibe e Univerzalnikanek deklaracija bašo manuškane nijamia thaj e Republika Utrale Makedoniakere Konstitucionallea.

E žurnalistengoro savali thaj dajatva si te sajдинen o čačipe thaj e publikoskoro nijami te ovel ko vakti thaj čačutneste informirime. E žurnalisteskoro responsabiliteti kori publik si anglunipaja anglo dajatve kori butidendutne ja savi te si radža.

O žurnalisti protektirinel o publikano interesi. Publikano interesi si sa e informaciengoro avazikeribe kola ka den arka e dizutnenge te formirinen gndipe thaj te anen stavi bašo čhipote thaj oviba ko sasoi nipe, a ulavdeste kana ola si phanle e siguripaja, sastipaja, publikane responsabilitetesar, keribaja publikane funkcie thaj nijamengoro arakhibe. O žurnalisti zaruri si te kerel turlipe maškar o publikano interesi thaj e publikoskoro interesi.

O žurnalistia dajatvinena pe te sajдинen o manuškane nijamia, o etikane thaj o profesionalnikane standardia saikerindor:

- Biathinalo khedibe thaj ulavibe informacie;
- Čačutno thaj čačeste legaribe informacie;
- Nijamalipe thaj balansiribe;
- Nijami ko komentari sar žurnalistikano žanri.

O žurnalistia kerena publikani buti. Haljovena o zaruri taro responsabilitetuno keribe thaj dajanena i vakeribaskiri kultura thaj i etika.

O žurnalistia ka arakhen o manuškane nijamia, e dizutnengoro digniteti thaj tromalipe, ka sajдинen e idejengoro pluralizmo thaj ka andaren kori demokratiakoro anglunikeribe, nijamali raštra thaj publikano responsabiliteti.

O žurnalistia ka sikaven maškarpumaro solidariteti karing o kolege kola ikerena pe dži regulative tar akava Kodeksi, sar thaj dži aver dokumentia kolende si čhivde o profesionalnikane thaj etikane standaria. O žurnalistia nane te istemalkeren o mediumi baš esapikeribe e kolegencar.

AKAVA KODEKSI SI PHANLO SA E FORMENCAR TARO ŽURNALISTIKANO VAKERIBE BI DIKHINDOR O MEDIUMI JA TEHNOLOGIKANI PLATFORMA.

DŽENO 1

E žurnaliste si nijami ko tromalo resibe thaj responsabilnikano istemalkeribe sa o informaciengere hainga taro publikano interesi. O žurnalisti zaruri si te avazikerel čačeste thaj dikhlarde informacie, nane te garavel džanle evidentia thaj te falsifikuinel dokumentia.

E faktengoro učharibe si jekajek lengere iradime bangjaripaja.

DŽENO 2

O žurnalisti zaruri si te dikhljarel e informaciakoro čačipe kobor so si odova šajdutno thaj taro maškarpeste biphanljarde hainga. O žurnalisti ka anavkerel o informaciengoro haing, a o haing te rodela te ačhol anonimnikano, ka protektirinel ole. Džikobor e informacia si jek haing, našti te konfirmirinel pe ja ovela lafi baši supozicia, odova si zaruri te akcentirinel pe.

DŽENO 3

O plagiarizmi, o falsifikuibe ja/thaj o manipuliribe saikerinencar si mamujutne ki žurnalistikani etika thaj si bileljarutne.

DŽENO 4

E žurnaliste si dajatva te šajdakerel fer thaj ko vakti avazikeribe demanti ja lačharin so šaj džanleste te asarikerel upri avazikerdi saikerin, durust sakana kana ovela lafi baš ikalde avri faktia kola si jakhdikhleste bičačutne.

DŽENO 5

E žurnaliste si dajatva sakova nevjaripe tari džitgani avazikerdi saikerin te išaretikerel užeste thaj bizo prolongiribe.

DŽENO 6

O žurnalisti zaruri si te kerel turlipe maškar o faktia thaj o gndipa, maškar o haberi thaj o komentari. O anav thaj i vizuelizacia zaruri si te sikaven i saikerin taro žurnalistikano produkti

DŽENO 7

O žurnalisti na tromala te istemalkerel bilačheste piri profesionalnikani pozicia baši piro benefiti. O bakšišia, o servisia, e lovengere džipherina, dromaripa, privilegie, bukjarnipa ja save te si benefitia kola šaj te keren asari upri leskoro biathinalipe ja te keren percepcia bašo rigakoro astaribe, si bileljarutne.

O kinobikinibe asarea, korupcija, zorjalo leibe thaj interesengoro konflikti si mamujutne ki žurnalistikani etika. Ko potencialnikano interesengoro konflikti, e žurnaliste si dajatva bašo transparentnikano ovibe kori publik.

DŽENO 8

I žurnalistikani saikerin zaruri si te ovel užeste simantrikerdi tari reklama ja sponzoririme saikerin, ki ma te andarel pe dži bangjardo gndipe.

DŽENO 9

O žurnalisti ka sajдинel e personakoro privatnipe numa kana odova si taro publikano interesi.

DŽENO 10

O haberideibe baše bibahtalipa, tragedie, marebe, nasvalipa, plesutne pharipena thaj aver senzitivnikane teme, zaruri si te ovel tromakerdo taro senzacionalizmi. O žurnalisti zaruri si te informirinel empatiaja thaj sajдинor e asarikerde dženengoro digniteti.

DŽENO 11

O haberideibe bašo korkorimudaripa thaj mangipe baši korkorimudaripe, na tromala te legarel pe kori detalnikane deskripcie thaj ulaviba eksplicitnikane fotografie thaj videomaterialia.

DŽENO 12

O žurnalisti si dajtvime te sajдинel o nijamia, o digniteti thaj o majšukar interesi tare čhave, džene invaliditetea thaj o aver biarakhle grupe dizutne.

O čhave thaj o džene limitirime šajdipaja bašo rezoniribe, na tromana te intervjuirinen pe, te fotografirinen pe, videokeren pe ja te avazikeren pe saikerina phanle lencar bizo haljovibe taro jeri/arakhutno, numa kana odova na kerela zijani thaj ovela lafi bašo publikano interesi.

DŽENO 13

Kana haberikerela bašo došalipaskere aktia thaj adalatikane čhipote, o žurnalisti ka sajдинel i prezumpcia taro bibangipe thaj nikas nane te proklamirinel bašo došalo anglal odova te kerel ole o adalati.

DŽENO 14

O žurnalisti nane te kerel ja te butikerel saikerina kola ruminkerena o manuškane nijamia thaj tromalipe. Na tromala te istemalkerel bimangipaskoro vakeribe, ni te vazdljarel čelalipe ja diskriminacia pali savi te si funda.

DŽENO 15

O žurnalisti zaruri si birigaleste te haberidel bašo politikane pučiba, saikerindor thaj baš alusariba so na džanlinela salde dikhlovdo balansi, numa thaj relevantnikane faktengoro thaj stavengoro fer prezentiribe.

O žurnalisti na tromala te istemalkerel piri profesia baši plesutni politikani promocio, politikane thaj biznis elitengiri promocio, ni te lel than ko aktivipa kola šaj te andaren dži direktnikano interesengoro konflikti.

Sakoja forma taro politikano reklamiribe ja sponzoririme saikerin zaruri si užeste te ovel išaretikerdi.

DŽENO 16

O kreiribe žurnalistikani saikerin artificielnikane inteligencijaja zaruri si te ovel užeste išaretikerdo. O žurnalisti si sahneste responsibilno baš informaciengoro čačutnipe thaj e mediumikane produkteskoro integriteti.

Bileljarutno si o istemalkeribe artificielnikani inteligencia bašo kreiribe ja buvljaribe hovavne, manipulativnikane ja esencialnikane paruvde saikerina kola šaj te andaren dži bango gndipe ko publik. O žurnalistikano produkti na tromala te sikavel sahneste generirime saikerin tar artificielnikani inteligencia.

DŽENO 17

O avazikeribe žurnalistikane saikerina kerde garavde videokerbajaja nane mukhlo numa kana i informacia našti te lel pe ko aver čhani thaj baš odova si publikano interesi.

DŽENO 18

E žurnaliste si nijami ma te lel bukjarno savali džikobor si ko mamujipe e principencar tar akava Kodeksi.

AGORALE REGULATIVE

O žurnalistia kola kerena buti akale Kodekseja, lena o suporti taro piro mediumikano kher thaj tari piri profesionalnikani organizacia. Bašo Kodekseskere regulativengoro sajдibe, dajanena pe o žurnalistikane thaj o mediumikane korkorireguliribaskere badania.

КОДЕКС НОВИНАРА МАКЕДОНИЈЕ

ПРЕАМБУЛА

СЛОБОДА МЕДИЈА ЈЕ НЕПРИКОСНОВЕНО ПРАВО.

Мисија новинарства заснива се на праву сваке особе на приступ информацијама и идејама, у складу са Универзалном декларацијом о људским правима и Уставом Републике Северне Македоније.

Дужност и обавеза новинара је да поштују истинитост и право јавности да буде благовремено и тачно информисана. Одговорност новинара према јавности има предност над обавезама према послодавцу или било којој власти.

Новинар штити јавни интерес. Јавни интерес је објављивање свих информација које ће помоћи грађанима да формирају мишљење и заузму став о догађајима и појавама у друштву, посебно када се они односе на безбедност, здравље, јавну одговорност, обављање јавних функција и заштиту права. Новинар треба да прави разлику између јавног интереса и интереса јавности.

Новинари се обавезују да ће поштовати људска права, етичке и професионалне стандарде, укључујући:

- независно прикупљање и дељење информација;
- истинито и тачно преношење информација;
- правичност и уравнотеженост;
- право на коментарисање као новинарски жанр;

Новинари обављају јавну делатност. Они разумеју потребу за одговорним понашањем и неговаће културу говора и етику.

Новинари ће бранити људска права, достојанство и слободу грађана, поштовати плурализам идеја и доприносити унапређењу демократије, владавине права и јавне одговорности.

Новинари ће показати међусобну солидарност према колегама које се придржавају одредби овог Кодекса, као и других докумената који садрже професионалне и етичке стандарде. Новинари неће користити медије за обрачун са колегама.

ОВАЈ КОДЕКС
СЕ ПРИМЕЊУЈЕ
НА СВЕ ОБЛИКЕ
НОВИНАРСКОГ
ИЗРАЖАВАЊА, БЕЗ
ОБЗИРА НА МЕДИЈ
ИЛИ ТЕХНОЛОШКУ
ПЛАТФОРМУ.

ЧЛАН 1

Новинар има право на слободан приступ и одговорно коришћење свих извора информација од јавног интереса. Новинар треба да објављује тачне и проверене информације, а не да прикрива битне податке или фалсификује документа. Прикривање чињеница је равно намерном искривљавању истих.

ЧЛАН 2

Новинар треба да провери тачност информација колико год је то могуће из међусобно неповезаних извора. Новинар ће навести извор информације, а уколико извор захтева да остане анониман, заштитиће га. Уколико информација има један извор, не може се потврдити или се ради о претпоставци, то треба нагласити.

ЧЛАН 3

Плагијат, фалсификовање и/или манипулисање садржајем су супротни новинарској етици и неприхватљиви.

ЧЛАН 4

Новинар је дужан да обезбеди правично и благовремено објављивање деманта или исправке која може значајно утицати на објављени садржај, односно кад год је реч о чињеницама које су очигледно нетачне.

ЧЛАН 5

Новинар је дужан да јасно и благовремено назначи све измене већ објављеног садржаја. Исправке треба да буду лако видљиве и директно повезане са основном информацијом.

ЧЛАН 6

Новинар треба да прави разлику између чињеница и мишљења, између вести и коментара. Наслов и визуелизација треба да одражавају садржај новинарског производа.

ЧЛАН 7

Новинар не сме злоупотребљавати свој професионални положај за стицање личне користи. Поклони, услуге, новчане надокнаде, путовања, привилегије, запослења или било које друге погодности које могу утицати на његову независност или створити утисак пристрасности су неприхватљиве.

Трговина утицајем, корупција, изнуда и сукоб интереса су супротни новинарској етици. У случају потенцијалног сукоба интереса, новинар је обавезан да буде транспарентан према јавности.

ЧЛАН 8

Новинарски садржај мора да се јасно разликује од рекламног или спонзорисаног садржаја да се не би јавност довела у заблуду.

ЧЛАН 9

Новинар је дужан да поштује приватност личности, осим када је то у јавном интересу.

ЧЛАН 10

Извештавање о несрећама, трагедијама, ратовима, болестима, личној патњи и другим осетљивим темама мора бити ослобођено сензационализма. Новинар треба да информише са емпатијом и уз дужно поштовање достојанства људи који су погођени.

ЧЛАН 11

Извештавање о самоубиствима и покушајима самоубиства не сме доводити до детаљних описа и дељења експлицитних фотографија и видео записа.

ЧЛАН 12

Новинар је дужан да поштује права, достојанство и најбољи интерес деце, особа са инвалидитетом и других рањивих група грађана.

Деца и лица са ограниченом способношћу расуђивања не смеју се интервјуисати, фотографисати, снимати нити се смеју објављивати садржаји који се односе на њих без сагласности родитеља или старатеља, осим када то не наноси штету и када је реч о јавном интересу.

ЧЛАН 13

Приликом извештавања о кривичним делима и судским поступцима, новинар ће поштовати претпоставку невиности и неће никога прогласити кривим пре него што то учини суд.

ЧЛАН 14

Новинар не сме да креира или уређује садржај који угрожава људска права и слободе. Не сме да користи говор мржње, нити да подстиче насиље или дискриминацију на било којој основи.

ЧЛАН 15

Новинар је дужан да непристрасно извештава о политичким питањима, укључујући и изборе, што не подразумева само привидан баланс, већ и правично представљање релевантних чињеница и ставова.

Новинар не сме користити своју професију за лично политичко промовисање, промоцију политичких и пословних елита, нити да учествује у активностима које га могу довести у директан сукоб интереса.

Сваки облик политичког оглашавања или спонзорисаног садржаја мора бити јасно означен.

ЧЛАН 16

Креирање новинарског садржаја помоћу вештачке интелигенције мора бити јасно означено. Новинар је у потпуности одговоран за тачност информација и интегритет медијског производа.

Неприхватљиво је користити вештачку интелигенцију за креирање или ширење лажног, манипулативног или значајно измењеног садржаја који може довести јавност у заблуду. Новинарски производ не сме бити у потпуности генерисан вештачком интелигенцијом.

ЧЛАН 17

Објављивање новинарских садржаја прибављених тајним снимањем није дозвољено, осим уколико се информација не може прибавити на други начин и ако за то постоји јавни интерес.

ЧЛАН 18

Новинар има право да одбије радни задатак уколико је исти супротан принципима овог Кодекса.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Новинари који раде у складу са овим Кодексом уживају подршку своје медијске куће и своје професионалне организације.

Новинарска и медијска саморегулаторна тела обезбеђују поштовање одредби Кодекса.

MAKEDONYA GAZETECİLERİ ETİK KURALLARI

GİRİZGÂH

MEDYA ÖZGÜRLÜĞÜ DOKUNULMAZ BİR HAKTIR.

Gazeteciliğin vazifesi, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Anayasası doğrultusunda, her insanın bilgi ve fikirlere erişim hakkına dayanmaktadır.

Gazetecilerin görevi ve yükümlülüğü, gerçeğe ve kamuoyunun zamanında ve doğru bilgilendirilme hakkına saygı göstermektir. Gazetecinin kamuoyuna karşı sorumluluğu, işverenlerine veya herhangi bir otoriteye karşı yükümlülüklerinden önce gelmektedir.

Gazeteci kamu yararını savunur. Kamu yararı; vatandaşların toplumdaki olaylar ve olgular hakkında görüş oluşturmaya ve tutum belirlemesine olanak sağlayacak tüm bilgilerin yayımlanmasıdır. Bu özellikle güvenlik, sağlık, kamu görevlilerinin hesap verebilirliği, kamu görevlerinin yürütülmesi ve hakların korunmasıyla ilişkin konularda önem taşımaktadır. Gazeteci, kamu yararı ile kamuoyunun ilgisi arasındaki farkı gözetmelidir.

Gazeteciler aşağıdaki etik ve mesleki standartlara sadık kalmayı taahhüt etmektedirler:

- Bilgilerin bağımsız şekilde toplanması ve paylaşılması;
- Bilgilerin doğru ve gerçeğe uygun şekilde aktarılması;
- Adillik ve dengelilik;
- Gazetecilik türü olarak yorum yapma hakkı.

Gazeteciler kamusal bir görev icra etmektedir. Sorumlu davranma gerekliliğinin farkındadırlar ve ifade kültürünü ile etik değerleri geliştirmeye özen göstereceklerdir.

Gazeteciler insan haklarını, vatandaşların onurunu ve özgürlüğünü savunacak, fikir çoğulculuğuna saygı gösterecek ve demokrasinin, hukuk devletinin ve kamusal hesap verebilirliğin geliştirilmesine katkıda bulunacaklardır.

Gazeteciler, bu Etik Kuralların hükümlerine ve mesleki ile ahlakî standartları içeren diğer belgelere uyan meslektaşlarıyla karşılıklı dayanışma göstereceklerdir. Gazeteciler, medya araçlarını meslektaşlarıyla hesaplaşmak amacıyla kullanmayacaklardır.

BU ETİK KURALLAR,
KULLANILAN
MEDYA TÜRÜ
VEYA TEKNOLOJİK
PLATFORM NE
OLURSA OLSUN,
GAZETECİLİĞİN
TÜM İFADE
BİÇİMLERİ İÇİN
GEÇERLİDİR.

MADDE 1

Gazeteci, kamu yararına ilişkin tüm bilgi kaynaklarına serbestçe erişme ve bunları sorumlu bir şekilde kullanma hakkına sahiptir. Gazeteci doğru ve doğrulanmış bilgiler yayımlamayacaktır, önemli bilgileri gizlemeyecektir ve belgeleri tahrif etmeyecektir. Gerçeklerin gizlenmesi, onların kasıtlı olarak çarpıtılmasıyla eşdeğerdir.

MADDE 2

Gazeteci, mümkün olduğu ölçüde ve birbirinden bağımsız kaynaklardan yararlanarak bilginin doğruluğunu kontrol etmek zorundadır. Gazeteci bilgi kaynağını belirtmeli; eğer kaynak anonim kalmak isterse onu korumalıdır. Bilgi yalnızca tek bir kaynağa dayanıyorsa, doğrulanamıyorsa veya bir varsayım niteliğindeyse, bu durum açıkça belirtilmelidir.

MADDE 3

İntihal, içeriklerin sahte olarak üretilmesi ve/veya manipüle edilmesi gazetecilik etiğine aykırıdır ve kabul edilemez.

MADDE 4

Gazeteci, yayımlanan içeriği önemli ölçüde etkileyebilecek bir tekzip veya düzeltmenin adil ve zamanında yayımlanmasını sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, özellikle yayımlanan olguların açıkça yanlış olduğu durumlarda geçerlidir.

MADDE 5

Gazeteci, daha önce yayımlanmış bir içerikte yapılan her değişikliği açık ve gecikmeksizin belirtmekle yükümlüdür. Düzeltmeler kolayca farkedilebilir olmalı ve doğrudan ilgili temel bilgiyle alâkalı şekilde sunulmalıdır.

MADDE 6

Gazeteci, olgular ile görüşleri, haber ile yorumu birbirinden ayırmalıdır. Başlık ve görsel sunum, gazetecilik ürününün içeriğini doğru şekilde yansıtmalıdır.

MADDE 7

Gazeteci, mesleki konumunu kişisel çıkar sağlamak amacıyla kullanmamalıdır. Gazetecinin bağımsızlığını etkileyebilecek veya taraflılık algısı yaratabilecek hediyeler, hizmetler, parasal ödemeler, seyahatler, ayrıcalıklar, istihdam olanakları ya da herhangi bir menfaat kabul edilemez. Nüfuz ticareti, yolsuzluk, şantaj ve çıkar çatışması gazetecilik etiğine aykırıdır. Olası bir çıkar çatışması durumunda gazeteci, kamuoyu önünde şeffaf şekilde davranmakla yükümlüdür.

MADDE 8

Gazetecilik içeriği ile reklam veya sponsorlu içerik açık biçimde birbirinden ayrılmalıdır; böylece kamuoyunun yanıltılması önlenecektir.

MADDE 9

Gazeteci, kamu yararının gerektirdiği durumlar dışında kişilerin özel hayatına saygı gösterecektir.

MADDE 10

Kazalar, trajediler, savaşlar, hastalıklar, kişisel acılar ve diğer hassas konular hakkında yapılan haberlerde sansasyonellikten kaçınılmalıdır. Gazeteci, etkilenen kişilerin onuruna saygı göstererek ve empatiyle haber veya bilgi aktarmalıdır.

MADDE 11

İntiharlar ve intihar girişimleri hakkında yapılan haberlerde ayrıntılı anlatımlara yer verilmemeli, açık ve rahatsız edici fotoğraf veya video materyaller paylaşılmamalıdır.

MADDE 12

Gazeteci; çocukların, engelli bireylerin ve diğer hassas durumdaki vatandaş gruplarının haklarına, onuruna ve üstün yararına saygı göstermekle yükümlüdür. Çocuklar ve muhakeme yetisi sınırlı kişiler; ebeveynlerinin veya yasal vasilerinin onayı olmaksızın röportaj konusu yapılamaz, fotoğraflanamaz, görüntülenemez ve kendileriyle ilgili içerikler yayımlanamaz. Ancak bunun zarar doğurmaması ve açık bir kamu yararının bulunması hâli istisnadır.

MADDE 13

Suçlar ve yargı süreçleri hakkında haber yapılırken gazeteci, masumiyet karinesine saygı gösterecek ve mahkeme kararı verilmeden hiç kimseyi suçlu ilan etmeyecektir.

MADDE 14

Gazeteci, insan haklarını ve özgürlüklerini tehlikeye atan içerikler oluşturmayacak veya uyarlamayacaktır. Nefret söylemi kullanmamalı ve herhangi bir temelde şiddeti ya da ayrımcılığı teşvik etmemelidir.

MADDE 15

Gazeteci, siyasi konular hakkında, seçimler de dâhil olmak üzere, tarafsız bir şekilde haber yapmalıdır. Bu, yalnızca görünürde bir denge sağlamak anlamına gelmez; aynı zamanda ilgili olgu ve görüşlerin adil biçimde sunulmasını da gerektirmektedir. Gazeteci, mesleğini kişisel siyasi tanıtımı, siyasi veya iş çevrelerine mensup elitlerin tanıtımı amacıyla kullanamaz; ayrıca kendisini doğrudan çıkar çatışmasına sokabilecek faaliyetlere katılamaz. Her türlü siyasi reklam veya sponsorlu içerik açıkça işaretlenmelidir.

MADDE 16

Yapay zekâ kullanılarak oluşturulan gazetecilik içerikleri açıkça belirtilmelidir. Gazeteci, bilgilerin doğruluğundan ve medya ürününün dürüstlüğünden tamamen sorumludur. Kamuoyunu yanıltabilecek sahte, manipülatif veya köklü bir biçimde tadil edilmiş içeriklerin oluşturulması ya da yayılması amacıyla yapay zekâ kullanılması kabul edilemez. Gazetecilik ürünü, tamamen yapay zekâ tarafından üretilmiş bir içerikten oluşamaz.

MADDE 17

Gizli kayıt yoluyla elde edilen gazetecilik içeriklerinin yayımlanmasına izin verilmez. Ancak bilginin başka bir şekilde elde edilmesinin mümkün olmaması ve açık bir kamu yararının bulunması hâlinde bu durum istisna teşkil edebilmektedir.

MADDE 18

Gazeteci, bu Etik Kuralların ilkelerine aykırı olması hâlinde verilen bir görevi reddetme hakkına sahiptir.

NİHAİ HÜKÜMLER

Bu Etik Kurallara uygun şekilde çalışan gazeteciler, çalıştıkları medya kuruluşları ve meslek örgütleri tarafından desteklenmektedir. Kurallar hükümlerine uyulması durumunu gazetecilik ve medya alanındaki öz düzenleme kuruluşları gözetir.

CODEX A JURNALISHTSĂLOR ALI MACHIDUNII

PREAMBULĂ

LIBERTATEA A MEDIUMILOR EASTI NAI MA IMPORTANTU ÂNDREPTU.

Misia a jurnalizmului s-bazează pi ândreptul a cafi unui om s-poată s-yină până di informatsii shi idei, tu sinfunilji cu Declaratsia univerzală ti ândrepturli a omlui shi Constitutsia ali Republica Machidunia di Nord.

Lucru shi obligatsii a jurnalishtsălor easti s-li tinjisească atsea tsi easti dealihea shi ândreptul a ma largăljei publică, s-hibă informată la chiro shi corect. Responsabilitatea a jurnalistului cătră ma larga publică easti prioritet ninti di obligatsiili cătră patronjlji ică cari tsi s-hibă condutsiri.

Jurnalistul lu apură intereslu public. Interes public easti publicari a tutulor informatsii cari va lă agiută a bănătorlor s-crează mindueari shi s-aducă detsizii ti evenmenti shi lucruri tsi s-fac tu sotsietatea, a nica ma multu cându eali suntu ligati cu sigurantsa, sănătatea, dari raportu public, realizari functsii publitsi shi apurarea a ândrepturlo. Jurnalistul lipseashti s-adară diferentsă anamisa di intereslu public shi intereslu a ma largăljei publică.

Jurnalishtsălji au obligatsii s-li tinjisească ândrepturli a omlui, standardili etitsi shi profesionali, tu cari intră:

- independentă adunari shi ampărtsari informatsii;
- corect shi exact spuneari a informatsiilor;
- corectă informari shi adrari balans;
- ândreptu pi comentari ca janru a jurnalizmului;

Jurnalishtsălji lucrează lucru public. U achicăsescu lipsitura ti responsabil purtatic shi va s-adună găile ti cultura a zburariljei shi ti etica.

Jurnalishtsălji va li apură ândrepturli a omlui, dignitatea shi libertatea a bănătorlor, va lu tinjisească pluralizmul cu idei shi va s-priaducă ti niintari a democratiiljei, statlu yiuristic shi dari raportu public.

Jurnalishtsălji va s-aspună solidaritati anamisa di elji cătră coleganjlji cari s-tsân di regulili di aestu Codex, cum shi alti documenti tu cari suntu implementati standardi profesionali shi etitsi. Jurnalishstălji noari s-lu ufilisească mediumlu ti confrontari cu colaganjlji.

AESTU CODEX EASTI VALID TI TUTI FORMI DI EXPRESII JURNALISTICĂ, FĂRĂ DIFERENTSĂ A MEDIUMLUI ICĂ PLATFORMA TEHNOLOGHICĂ.

ARTICOL 1

Jurnalistul ari ândreptu liber s-yină până di informatsiili shi responsabil s-li ufilisească tuti informatsii di interes public. Jurnalistul lipseashti s-publicheadză informatsii exacti shi verificati, noari s-ascundă informatsii esentsiali shi noari s-falsificheadză documenti. Ascundeara a factilor easti egal cu a lor casten deformari.

ARTICOL 2

Jurnalistul lipseashti s-verificheadză desi informatsia easti exacta cât poati ma pretsiz shi di locuri cari anamisa nu suntu ligati. Jurnalistul va lu spună sursul a informatsiilor, ma cara s-caftă s-armână anonim, va lu apură. Tu situatsii cându informatsia ari un sursu, nu poati s-confirmează ică easti zbor ti hipoteză, atsea lipseashti s-actsentează.

ARTICOL 3

Plaghiat, falsificat shi/ică manipulari cu contsănirea suntu contra di etica tu jurnalizmul shi nu poati s-hibă aprucheari.

ARTICOL 4

Jurnalistul ari obligatsii s-adară conditsii ti fer shi la chiro publicari demantu ică corectsii cari poati s-aibă mari influentsă pi contsănirea cari easti publicată, tsi va s-dzăcă totna cându easti zbor ti spusi facti cari evident nu suntu corecti.

ARTICOL 5

Jurnalistul ari obligatsii cafi ună alăxeari a vărui contsăniri cari easti publicată, s-u actsentează limbid shi fără prilundzeari. Coretsiili lipseashti lishor s-veadă shi direct s-hibă ligati cu informatsia fundamentală.

ARTICOL 6

Jurnalistul lipseashti s-adară diferentsă anamisa di factili shi minduerli, anamisa di nautatea shi comentarlu. Titlul shi vizuelizarea lipseashti s-u reflectează contsănirea a productului jurnalistic.

ARTICOL 7

Jurnalistul nu lipseashti s-adară duculjeari a pozitsiiljei profesională ti amintatic personal. Durutinili, servisili, dari pâradz, călitureari, privileghii, intrari la lucru ică catsi shi s-hibă alti benefitsii cari poati s-aibă influentsă pisti a lui independentsă ică s-adară pertseptsii ti apurari ună parti, nu poati s-hibă apruchati. Adrari influentsă, coruptsia, căftari shi conflictu a interesilor suntu contra etica tu jurnalizmul. Cându ari posibilitati ti potentsial conflictu a interesilor, jurnalistul ari obligatsii s-hibă transparentu cătră ma larga publică.

ARTICOL 8

Contsănirea a jurnalistului fără di altu lipseashti s-hibă limbid ampărtsătă di reclama ică di sponzorizata contsăniri, ta s-nu achicăsescă alutusi ma larga publică.

ARTICOL 9

Jurnalistul va u tinjisească bana privată a persoanăljei, ma nu shi cându atsea easti di interes public.

ARTICOL 10

Informarea ti acsidenti, traghedii, polemati, lăngori, pidimadz personali shi alti temi senzitivi, fără di altu lipseashti s-hibă fără senzatsionalizmu. Jurnalistul lipseashti s-informează cu empatii shi cu tinjiseari a dignitatiljei a involvatilor persoani.

ARTICOL 11

Informari ti atsea ca vără singur s-vătămă ică adră efortu s-vatămă nu lipseashti s-hibă cu descriptsii detali shi ampărtsari fotografii explitsiti shi video material.

ARTICOL 12

Jurnalistul ari obligatsii s-li tinjisească ândrepturli, dignitatea shi nai ma bunlu interes a fumeljlor, persoanili cu hendichep shi alanti grupi di bănători cu hendichep. A fumeljlor shi persoanili cu limitată capabilitati ti mindueari nu lipseashti s-la si adară intervii, fotografii, nu lipseashti s-reghistreadză ică s-publicheadză contsăniri ligati cu elji, fără izini di părinti/patron, mash tu situatsii cându atsea nu adară znjii shi easti zbor ti interes public.

ARTICOL 13

Cându informează ti delicti shi ti protseduri judicatoari, jurnalistul va-u tinjisească prezumptsia ti nistepsu shi cana noari s-poroclamează ti stepsu ninti s-u adară atsea giudiclu.

ARTICOL 14

Jurnalistul noari s-adară ică s-prilucreadză contsăniri cari va s-priaducă ti nitinjiseari a ândrepturlo a omlui shi libertatea. Nu lipseashti s-ufilisească urut grai, nitsi s-stimulează violentsă ică discriminari pi cari itsi s-hibă bază.

ARTICOL 15

Jurnalistul lipseashti obiectiv s-informează ti ăntribări politicheshtsă, cum shi ti alidzeri, tsi nu scljeamă mash balans fictiv, ma shi fer prezentari a factilor shi minduerli relevanti.

Jurnalistiul nu lipseashti s-u ufilisească a lui profesii ti promovari personală tu sfera di politica, promovari a elitilor politicheshtsă shi a biznis-elitilor, nitsi s-partitsipează tu activitäts cari poati s-lu bagă tu situatsii ti direct conflictu a interesilor.

Cafi ună formă ti reclmă politichească ică contsăniri cari easti sponzorată lipseashti limbid s-hibă notată.

ARTICOL 16

Ângrăpseari contsăniri jurnalistică cu intelighentsii artifitsială fără di altu lipseashti limbid s-hibă notată. Jurnalistul complet easti responsabil ti atsea desi easti corectă informatsia, cum shi ti integritetlu a productului a mediumlui. Nu s-aproachi ufiliseari a intelighentsiiljei artifitsială, ti creari shi lărdzeari contsăniri cari nu suntu dealihea, cari suntu manipulative ică esentsial alăxiti contsăniri, cari pot ma larga publică s-u bagă tu situatsii alatus s-minduească. Productul jurnalistic, scljeama contsănirea, nu poati s-hibă complet adrată cu intelighentsii artifitsială.

ARTICOL 17

Publicarea contsăniri jurnalistsi adrati cu reghistrari secretă nu poati s-adară fără izini, mash tu situatsii cându informatsia nu poati s-află altă turlii shi ti atsea ari interes public.

ARTICOL 18

Jurnalistul ari ândreptu s-nu aproachă s-adară vără lucru cara s-hibă contra printsipli alushtui Codex.

DISPOZITSII FINALI

Jurnalishtsălji cari lucrează tu sinfunilji cu aestu Codex, u au sustsănirea di a lor medium shi di a lor organizatsii profesională. Ti tinjiseari a regulilor di Codexlu, găile adună organili autoregulatori a jurnalishtsălor shi a mediumilor.

